

421 empreses participen en les enquestes de conjuntura del segon semestre del 2018, en la 44a edició

El turisme perd impuls després d'assolir registres rècord, i la construcció es referma com a sector líder en creixement

El comerç es despenja de l'evolució favorable de l'economia andorrana

Les expectatives empresarials indiquen una moderació del ritme d'activitat i una tendència cap a una fase més madura del cicle expansiu

Andorra la Vella, 2 de maig 2019.- La Cambra de Comerç, Indústria i Serveis d'Andorra (CCIS) fa públiques avui les conclusions dels resultats de l'enquesta de conjuntura corresponent al segon semestre de 2018, en la 44a edició. Aquest informe inclou també una anàlisi dels resultats anuals de l'exercici 2018 i les expectatives dels empresaris de cara al primer semestre de l'any 2019.

En les enquestes de clima empresarial hi han participat 421 empreses dels sectors de la indústria, la construcció, el comerç al detall i l'hoteleria. L'anàlisi dels resultats permet obtenir informació sobre la conjuntura econòmica i l'evolució de l'activitat empresarial andorrana.

Aquesta edició de l'enquesta inclou un monogràfic sobre la formació continuada a les empreses, que s'ha fet amb l'objectiu de conèixer l'activitat formativa que les empreses proporcionen als treballadors.

Els resultats de l'enquesta de conjuntura del segon semestre del 2018 indiquen que el sector de la construcció lidera el creixement, tot i que ho fa des de nivells d'activitat baixos. La construcció presenta un perfil expansiu notable gràcies especialment al dinamisme de la branca d'edificació d'habitatges, i consolida d'aquesta manera el canvi de cicle que es va iniciar a finals de 2015. Per contra, l'avanç més moderat del turisme ha frenat el ritme d'activitat en l'hoteleria i el comerç minorista.

En concret, l'enquesta confirma la desacceleració del sector de l'hoteleria després de dos anys de creixement notable, a causa sobretot d'un comportament menys dinàmic de la demanda turística. Les perspectives del sector són d'una continuïtat de l'alentiment del creixement de cara als propers mesos. L'element més preocupant, però, continua sent l'evolució del comerç minorista, que segueix presentant un to general de l'activitat molt flux i, en conjunt, mostra més resistència de la prevista per encarar un creixement de l'activitat. Les causes principals atribuïdes a aquesta situació són el procés de transformació del model de negoci per adaptar-se als nous

hàbits de consum i la intensa competència del comerç *online*, a més de l'impacte que té sobre el sector la pèrdua de poder adquisitiu dels nostres visitants.

Resultats semestrals: Evolució de l'activitat durant el segon semestre de l'any 2018 –anàlisi per sectors

INDÚSTRIA. La recuperació del sector industrial segueix avançant, però ho fa a un ritme molt contingut. En aquest sector la confiança empresarial continua remuntant, amb unes valoracions sobre l'evolució de la marxa dels negocis que han estat les més optimistes dels últims 18 anys. Malgrat això, la millora no es tradueix en un augment efectiu del ritme d'activitat a la majoria d'indústries.

La producció industrial i la cartera de comandes milloren difícilment. A més, aquest semestre la utilització de la capacitat productiva ha registrat una caiguda lleu, tot i que el nivell anotat (72,3%) encara supera en 1,6 punts el nivell del segon semestre de 2017.

Aquest baix ritme d'activitat es pot vincular en part a una demanda domèstica encara poc dinàmica i també a una lleugera caiguda del ritme exportador de les empreses. (Cal tenir en compte la caiguda del 4,3% interanual de les exportacions totals de béns durant els darrers sis mesos de l'any 2018, en contrast amb l'augment del 23,8% de 2017).

CONSTRUCCIÓ. La nota més positiva ha estat la bona marxa del sector de la construcció, que ha presentat un perfil més expansiu que la resta de sectors d'activitat per segon semestre consecutiu i es manté com un ferm puntal del creixement econòmic d'Andorra.

Aquest fet confirma que el sector està consolidant el canvi de cicle que es va iniciar a finals de l'any 2015, després d'un període llarg de profunda contracció. Les dades de l'enquesta avalen l'optimisme creixent sobre la recuperació d'una activitat que es trobava en nivells mínims.

Un percentatge rècord d'empreses constructores, el 68% del total, han qualificat de bona la situació dels negocis, i d'altra banda, no hi ha hagut cap empresa que hagi assenyalat una evolució negativa de la marxa de l'activitat.

També destaca el fet que el 64% de les empreses enquestades han assenyalat un increment dels treballs executats en relació amb un any enrere. Aquest percentatge representa un màxim històric de la sèrie de resultats.

NOTA DE PREMSA

El volum d'obra contractada ha experimentat una millora apreciable, gràcies sobretot a l'increment de la demanda en el sector d'edificació d'habitatges, la branca més dinàmica de la construcció, que actua com a suport bàsic de l'activitat. En canvi, l'edificació no residencial i l'obra pública mantenen un ritme d'activitat molt modest.

La recuperació gradual del mercat immobiliari, amb un nombre de transaccions a l'alça d'habitatges de segona mà (amb un increment del 4,1% interanual durant el segon semestre de 2018), i també el dinamisme més gran de les activitats de reformes i rehabilitació, estan propiciant aquesta evolució més positiva de la branca residencial.

COMERÇ MINORISTA. L'estancament i l'atonía del comerç detallista continua sent l'element més preocupant de la conjuntura actual.

El sector del *retail* està afrontant un procés de transformació del model de negoci com a conseqüència dels canvis en les pautes de demanda i en els hàbits dels consumidors i, més en concret, per la intensa competència que suposa el creixement de les vendes *online*.

Aquests factors de caràcter global estan tenint un impacte directe sobre l'activitat comercial que, a més, segueix acusant intensament la manca de dinamisme del consum privat, a causa de la pèrdua de poder adquisitiu dels nostres visitants.

La visió dels comerciants sobre l'evolució de la marxa dels negocis ha estat la més pessimista per aquest període dels últims quatre anys i el ritme d'activitat ha estat molt discret i clarament inferior a les expectatives del sector.

Per subsectors, la majoria de branques del comerç ha empitjorat la situació dels negocis en relació amb un any enrere. Destaca pels seus mals resultats la branca de roba i calçat, que ha presentat el clima dels negocis més negatiu de tot el comerç per tercer semestre consecutiu. Per contra, només s'han apartat d'aquesta tendència desfavorable la branca d'equipament de la llar i el ram d'higiene i sanitat (productes de farmàcia i perfumeria), que, a més de presentar les úniques valoracions positives de tot el comerç, han mostrat el grau d'optimisme més elevat dels últims dos anys.

La xifra de vendes global ha continuat disminuint en la majoria de comerços i, a més, ha accentuat la caiguda respecte als mateixos mesos de l'any 2017. Només el ram d'higiene i sanitat ha aconseguit mantenir un volum de vendes semblant al de 2017, mentre que la caiguda de la xifra de vendes ha estat particularment intensa i generalitzada en el ram de roba i calçat, en què el 67% dels comerciants han registrat uns volums de facturació inferiors als d'un any enrere.

SECTOR HOTELER. L'enquesta de clima empresarial confirma la desacceleració del sector hotelier després de dos anys de creixement notable de l'activitat.

NOTA DE PREMSA

Les dades d'arribada de turistes, pernoctacions i ocupació hotelera relatives al segon semestre de 2018 corroboren aquest canvi de tendència en el sector hotelier i indiquen taxes de creixement més modestes. Aquest fet és especialment rellevant, ja que la demanda turística exerceix un paper destacat com a impulsor de la recuperació econòmica d'Andorra i perquè la pèrdua de dinamisme del turisme pot tenir efectes limitadors sobre el creixement del conjunt de l'economia.

Les valoracions dels empresaris sobre la marxa dels negocis recollides en l'enquesta mostren el caràcter menys entusiasta dels darrers tres anys i indiquen uns nivells d'activitat satisfactoris, però clarament inferiors als registrats un any abans.

Bona part d'aquesta correcció a la baixa de l'activitat es pot explicar per les ofertes més competitives d'altres destinacions considerades poc segures en els últims anys i per la desacceleració econòmica que pateixen alguns dels nostres principals mercats emissors, en combinació amb altres factors interns, com ara l'estacionalitat i els elevats nivells de competència del sector.

En conjunt, el grau mitjà d'ocupació ha experimentat una disminució important respecte al semestre anterior per motius bàsicament estacionals, però també ha registrat una caiguda, tot i que més moderada, respecte al mateix període de l'any 2017.

Finalment, a la majoria d'hotels el personal ocupat ha mostrat una tònica d'estabilitat i els preus de venda han seguit una trajectòria baixista, després d'una pujada de tarifes durant el 2016 i 2017 –reflex de la preocupació dels hotels per reactivar la demanda i guanyar competitivitat respecte a altres destinacions.

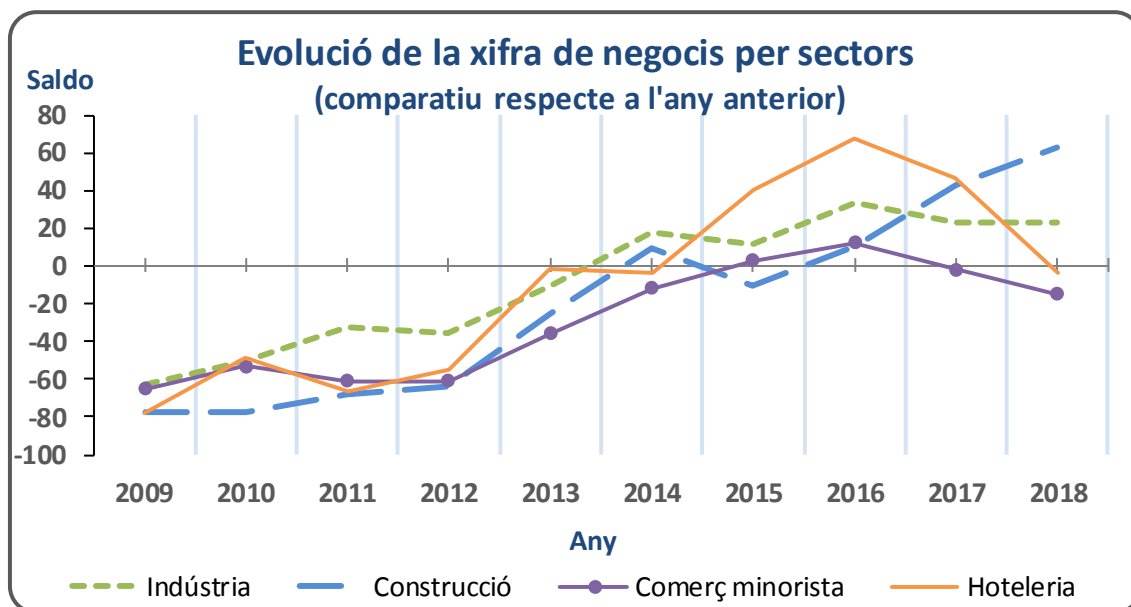
Resultats anuals: Evolució de l'activitat econòmica de l'any 2018

Segons es desprèn de les opinions empresarials, l'evolució global de l'activitat durant l'any 2018 ha estat en general positiva, malgrat que el ritme expansiu s'ha moderat respecte als dos anys anteriors.

Així, es confirma que la recuperació de l'economia andorrana, que va començar a mitjan 2013, està perdent impuls i s'orienta cap a cotes de creixement més moderades, seguint la mateixa tendència que les economies veïnes.

Des de la perspectiva sectorial, la desacceleració econòmica s'explica principalment per la pèrdua d'impuls dels serveis més directament vinculats al turisme, el comerç i l'hoteleria, i també per l'estancament de la indústria. En canvi, la construcció ha estat el sector més dinàmic i ha liderat clarament el creixement econòmic a Andorra l'any 2018.

NOTA DE PREMSA

Saldo: Diferència de respostes extremes (positives i negatives), en percentatge.

L'anàlisi detallada per sectors indica que l'any 2018 el sector de la construcció ha presentat un ritme expansiu molt notable, de perfil més intens que el registrat el 2017. L'any 2018 les empreses constructores han assenyalat un increment mitjà de la xifra de negocis del 9,4%, una taxa que és clarament superior a la de la resta de sectors.

En la indústria, la recuperació es mostra més feble, amb uns registres d'activitat que es mantenen baixos. Les empreses industrials han indicat que la xifra de negocis del sector de l'any 2018 ha augmentat en termes interanuals el 2,2% de mitjana, davant del 3,1% de 2017.

D'altra banda, el comerç minorista ha presentat novament el balanç més negatiu. L'any 2018 els comerciants han assenyalat un empitjorament notable de la situació dels negocis, que s'ha traduït en una caiguda de la facturació del 3,4% de mitjana, més intensa que la registrada el 2017 (-0,8%).

Finalment, el sector hoteler, condicionat per un avanç més moderat del turisme, ha frenat l'elevat ritme d'activitat dels tres anys anteriors i ha mostrat una tendència general menys favorable, que es manifesta en una davallada de la xifra de negocis del 2,2% (davant de l'augment del 3,7% de 2017).

Perspectives per al 2019

Les perspectives sectorials per al **primer semestre** de 2019 són les següents:

- **INDÚSTRIA:** Les expectatives de les empreses indiquen una millora discreta de la marxa dels negocis i un augment molt limitat de la cartera de comandes i dels volums de producció. A més, l'indicador de clima industrial, que mesura el nivell de confiança dels empresaris, anticipa una recuperació del sector industrial molt moderada en els propers mesos. En concret, aquest índex, tot i mostrar una certa millora respecte als dos semestres anteriors, se situa encara en un valor molt reduït (+5,0 punts), lleugerament per sota del registre de +5,3 punts del primer semestre de 2017.
- **CONSTRUCCIÓ:** Les perspectives empresarials i l'evolució favorable d'alguns indicadors avançats (com les importacions de materials de la construcció i els visats d'obra, en clara expansió), en un entorn de tipus d'interès baixos, suggereixen la continuïtat de la recuperació de l'activitat constructora al llarg dels propers mesos. Pel que fa a l'obra contractada, el sector estima que l'activitat de reformes mantindrà el dinamisme i ajudarà a impulsar les contractacions en el sector de l'edificació residencial. En canvi, es preveu que l'obra civil pateixi una certa reculada i, per tant, continuï sense contribuir a impulsar decididament l'activitat.
- **COMERÇ MINORISTA:** Les previsions de cara a la primera meitat de l'any 2019 són poc optimistes i indiquen que el sector és lluny encara d'orientar-se cap a nivells d'activitat satisfactoris. En conjunt, els comerciants anticipen un estancament de la marxa dels negocis i també una evolució estable de la xifra de vendes, que es mantindrà en nivells molt modestos.
- **HOTELERIA:** Les previsions de les empreses són les menys optimistes per a aquest període dels darrers quatre anys i anticipen que l'activitat hotelera continuarà perdent impuls durant els propers mesos. Els hotelers preveuen un alentiment suau del ritme d'activitat, que té el seu reflex en una caiguda del volum de reserves i en una tendència moderadament descendent del grau mitjà d'ocupació.

En definitiva, pel que fa a **les expectatives de cara a l'exercici 2019**, les previsions de desacceleració de les economies espanyola i francesa posaran límits a la millora de la nostra economia, sobretot pels vincles turístics. En aquesta línia, les opinions dels empresaris recollides en l'enquesta de conjuntura de la Cambra indiquen que es produirà un alentiment del ritme d'activitat, i concretament que el sector de la construcció destacarà en positiu, que el turisme tendirà a perdre dinamisme i que la resta de sectors es mantindran força estancats.

NOTA DE PREMSA

Els principals indicadors d'activitat disponibles fins ara també indiquen una pèrdua d'impuls de l'economia andorrana. En particular, el nombre de visitants ha registrat un descens interanual en l'acumulat del primer trimestre de l'any 2019 (-0,8%), fet que s'explica pel comportament negatiu dels turistes. Paral·lelament, el nombre d'assalariats del mes de gener ha moderat el ritme de creixement (2,2%) respecte d'un any abans, i el nombre de demandants en recerca de treball s'ha incrementat el primer trimestre (20,8%). Altres indicadors que mostren un deteriorament de l'evolució fins al març són el consum d'energia elèctrica (-6,5%) i les matriculacions de turismes (-3,9%). En contrast, la nota més positiva correspon a les importacions, que han registrat una evolució alcista durant el primer trimestre (3,5%), davant de la caiguda que van patir en el mateix període de l'any anterior. Cal remarcar el fort creixement de les importacions de materials de construcció (34,9%), fet que juntament amb l'increment d'ocupació confirma el dinamisme que està experimentant aquest sector.

En conclusió, l'economia andorrana s'encamina cap a una fase més madura del cicle expansiu, després de sis anys de creixement, condicionada en bona part per la desacceleració de l'economia europea i sobretot de les economies veïnes. Així, Andorra continuarà creixent durant l'any 2019, però molt probablement ho farà a un ritme més modest que el de l'any 2018, que es va tancar amb un avenç del PIB de l'1,6%.

Monogràfic: La formació continuada a les empreses

La formació i la millora contínua de la capacitat dels treballadors és un objectiu estratègic imprescindible per fer les empreses més competitives en un entorn empresarial en constant evolució.

Conscient d'aquest fet, la Cambra ha elaborat aquesta enquesta per avaluar l'esforç que fan les empreses en l'àmbit de la formació continuada i per conèixer els aspectes estructurals de les activitats formatives que les empreses proporcionen als seus treballadors.

Els principals resultats de l'enquesta són:

1. Realització d'accions formatives durant l'any 2018

- Gairebé la meitat de les empreses enquestades, el 46,9% del total, no van invertir en formació l'any 2018.
- 3 de cada 10 empreses afirmen que no han proporcionat formació als seus treballadors en els últims tres anys.

NOTA DE PREMSA

- Per dimensió de l'empresa, es constata clarament que el percentatge d'empreses que faciliten formació continuada s'incrementa progressivament a mesura que augmenta la dimensió de l'empresa. Així, prop del 80% de les empreses que tenen més de 10 treballadors han dut a terme activitats formatives durant l'any 2018. En canvi, les empreses que tenen menys empleats són les que tenen més dificultats per formar el personal, i consegüentment, són amb diferència les que han tingut menys activitat formativa al llarg dels últims tres anys (el 42,1% de les empreses de menys de 5 treballadors no han invertit en formació al llarg d'aquest període).

2. Existència d'un pla de formació

- En termes globals, tan sols prop d'un terç de les empreses consultades considera la formació continuada com un factor estratègic de la seva política empresarial i disposa d'un pla de formació integrat en el si de l'empresa.
- En les empreses més grans és on aquest instrument de gestió està més estès: el 60,2% de les empreses de més de 10 empleats disposa d'un pla de formació per als treballadors, mentre que en les empreses més petites (fins a 5 treballadors) aquest percentatge se situa només en el 20,1%.

3. Periodicitat de la formació

- 6 de cada 10 empreses no proporcionen formació als seus treballadors de forma periòdica, ho fan sense regularitat, o bé gairebé mai, i molt sovint només per adaptar-se i donar compliment als canvis normatius.
- El 21,8% del total d'empreses formen els empleats almenys una vegada l'any i el 14% de les empreses organitzen formacions de dues a quatre vegades l'any de mitjana.

4. Destinatari de la formació

- Pel que fa a les persones a qui s'adreça la formació, en la majoria de sectors, les accions formatives s'adrecen sobretot als treballadors de base, excepte en l'activitat industrial, en què la formació s'adreça principalment al personal tècnic.

Valoracions i actuacions de la Cambra

En aquest context, el president de la CCIS, Miquel Armengol, assenyala alguns obstacles que, segons les empreses, limiten la marxa dels negocis i tenen una incidència negativa en l'evolució de l'activitat empresarial.

Una part important dels enquestats manifesten que els nostres visitants són cada cop més *low cost*. Per canviar aquesta tendència cal construir un model turístic més sostenible; que no només millori el volum de viatgers, sinó que també incrementi la despesa per turista.

Paral·lelament, és vital desenvolupar infraestructures que ajudin al desenclavament territorial per poder arribar a un perfil de viatger més exclusiu, com ara el turista de llarga distància, i que contribueixin a superar l'escull de l'estacionalitat. En aquest sentit, la Cambra està valorant totes les opcions de connexions aèries i ferroviàries, i tan aviat com disposi de dades concretes, presentarà públicament les alternatives i les conclusions dels estudis.

D'altra banda, la competència creixent del comerç electrònic és un factor que preocupa als comerciants, donat el canvi d'hàbits del consumidor. La condició d'Andorra com a país tercer respecte a la UE és percebuda per les empreses com una forta trava per al desenvolupament de l'*e-commerce* a Andorra.

La Comissió de Comerç de la Cambra està treballant en la millora dels factors que limiten el desenvolupament del comerç electrònic (tràmits duaners, mitjans de pagament i cobrament, i logística, per exemple), amb l'objectiu de donar eines als comerciants per fer el negoci més productiu. En aquest sentit, s'avança que hi ha possibilitats importants de millora.

A més, des de fa temps, la Cambra treballa en la possibilitat d'establir a Andorra la figura del dipòsit duaner, tant per a nacionals com per a no residents, i també en la creació d'una zona franca. En relació amb aquest tema, a petició de la Cambra, el Govern ha transmès darrerament la voluntat de constituir un grup de treball conjunt per valorar les diverses opcions de gestió d'aquests règims duaners.

D'altra banda, el proper dilluns dia 13 de maig la Cambra presentarà el *label* de qualitat Certificat de comerç excel·lent i iniciarà la campanya de difusió perquè tots els establiments interessats s'hi puguin inscriure. Aquest segell serà una eina molt eficaç per a la modernització i la millora contínua dels punts de venda.

Un altre tema que Armengol destaca, i que han assenyalat la majoria d'empreses del sector de la construcció, és la necessitat d'impulsar l'obra pública amb la coordinació de totes les administracions. Tal com demana l'ACODA, seria convenient crear una taula nacional amb participació publicoprivada per fer el seguiment dels plans

NOTA DE PREMSA

nacionals d'infraestructures (infraestructures viàries, energètiques, verdes...), amb la voluntat d'establir un calendari de contractació pública que eviti períodes de molt alta o de molt baixa concentració de treballs. Una bona planificació ha de permetre mantenir una línia inversora constant i evitar situacions d'estrès o parada de l'activitat empresarial.

Finalment, i pel que fa als resultats de l'enquesta sobre la formació continuada a les empreses, el president de la Cambra assenyala que la formació es tradueix en capital humà productiu i és un element generador de més creixement i rendiment de l'empresa, cosa que comporta al mateix temps, millors productes i serveis per satisfer els clients.

En aquest sentit, Armengol remarca que la Cambra ho té clar, i per això, ofereix una programació anual de formació que adapta a les necessitats de l'empresa. Així, l'any 2018 es van impartir 69 cursos i es van formar 851 persones. Aquest primer trimestre de 2019 la Cambra ha realitzat ja 29 cursos i s'han format 443 professionals. Entre aquests cursos destaca el taller "El nou marc regulador de les relacions laborals", necessari per adaptar-se als canvis de la Llei de relacions laborals, que va entrar en vigor l'1 de febrer passat.

Entre les raons principals per les quals les empreses manifesten que no proporcionen formació al seu personal destaca el fet que consideren que la formació inicial ja és suficient o bé que el personal no disposa de temps per a la formació. A més, alguns sectors, com l'hoteleria i el comerç minorista, assenyalen que no fan formació atès l'elevat grau de rotació de la plantilla.

Armengol, davant aquesta situació, va citar una frase coneguda i que pren rellevància en aquest context: "Si tens formar el teu equip per por que els professionals se'n vagin, pensa que hi ha una cosa molt pitjor: no formar-los i que es quedin".

Per a més informació:

CAMBRA DE COMERÇ, INDÚSTRIA I SERVEIS D'ANDORRA
Tel. 00376-809292 / 00376-809291
<https://www.ccis.ad/premsa>